

Gestió de qualitat ambiental de les zones protegides: el cas del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici

El PNAIESM és situat a l'extrem nord-occidental de Catalunya, als Pirineus centrals. Va ser creat per Decret el 21/10/1955 i és l'únic d'aquesta categoria a Catalunya. La seva superfície total és de 40.852 ha i està repartida per quatre comarques.

La gestió del parc depèn de la DG de Medi Natural i Biodiversitat del Dep. d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural.

El PN està integrat en diverses xarxes comunitàries de protecció i conservació de la natura, entre les quals destaquen les següents:

- Xarxa de PN de l'OAPN
- Xarxa Natura 2000, Lloc d'Importància Comunitària (LIC) i Zona d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA).
- Àrea d'Importància Internacional de Zones Humides (llista Ramsar). Doñana i Daimiel, des del 1982. El PNAIESM, des del 2005.

Marques que utilitza el PNAIESM: *Parc Nacional, Pirineus, Camins Viús*. Nova marca proposada: *Parcs de Catalunya*.

De quines etiquetes no disposa el PNAIESM i sí que tenen altres PN de la xarxa espanyola?

Antoni Plans i Lladós, enginyer industrial, representant de Depana al patronat del PNAIESM

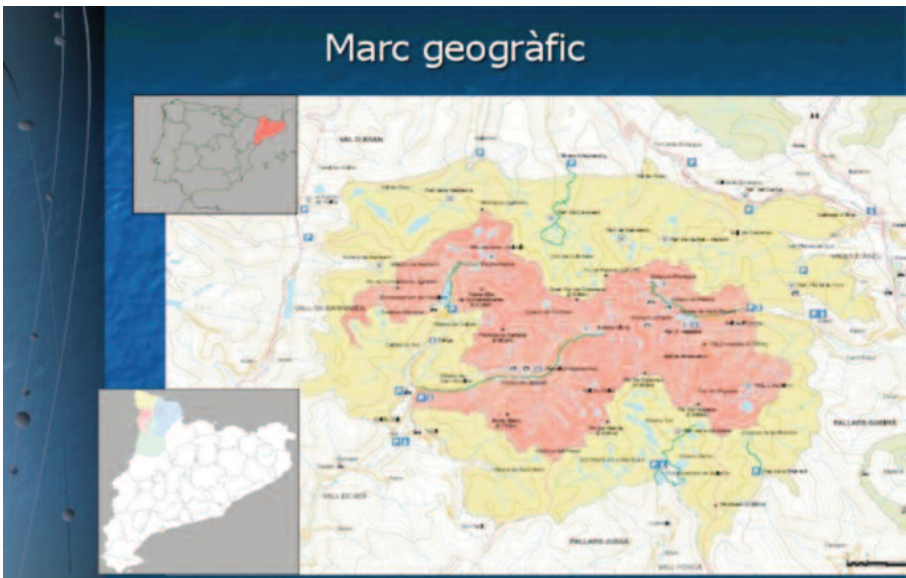
Jesús Tartera i Orteu, enginyer tècnic forestal, responsable de la Unitat de Medi Natural i del SGA del PNAIESM

- Reserva de la biosfera (Unesco), com Caldera de Taburiente, Doñana, Montfragüe, Ordesa-Mont Perdut, Pics d'Europa, Serra Nevada, Daimiel i Timanfaya.

- Diploma europeu (Consell d'Europa), com Doñana, Ordesa i Teide.

- Patrimoni de la humanitat (patrimoni mundial cultural i natural, Unesco), com Doñana, Garajonay, Montfragüe i Teide. En el cas del PNAIESM, podria ser un complement al reconeixement del romànic de la vall de Boí.

- Carta europea turisme sostenible (Europarc). Cabañeros (2009), Garajonay (2008), Doñana (2006) i Serra Nevada (2004). Sembla senzilla la certificació de l'espai del PN, però resulta

Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici

més complicada la dels establiments adherits.

L'any 2003, l'Organisme Autònom de PN va fer la diagnosi de tots els equipaments de la Xarxa de PN amb l'objectiu que se certifiquessin amb l'ISO 14001. Posteriorment, el DMHA, amb les transferències d'altres parcs de la xarxa, va creure convenient que el PN havia d'intentar obtenir el certificat de gestió ambiental ISO 14001 i EMAS.

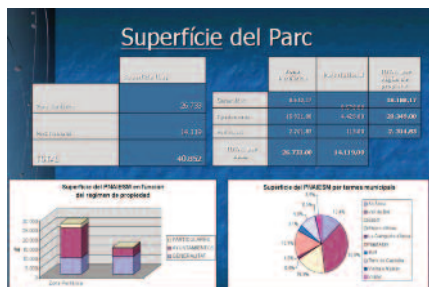
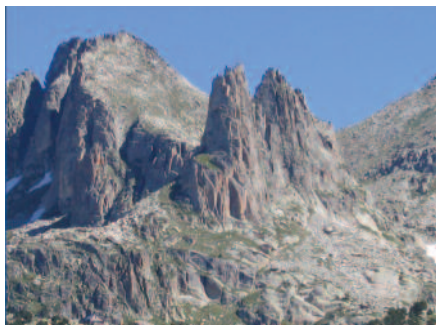
Després de dos anys d'implantació de tots els procediments necessaris, l'any 2006 el SGA del PN va obtenir el certificat amb EMAS i ISO 14001.

La principal complexitat del SGA del parc és el gran nombre d'instal·lacions que gestiona, més de vint, repartides per deu municipis. Les funcions d'aquestes instal·lacions són molt diverses:

centres d'atenció als visitants, oficines administratives, campaments de joventut, refugis de muntanya, punts d'informació, cabanes de pastor, garatges, magatzems, etc.

Moltes d'aquestes instal·lacions tenen l'agreujant que són ubicades lluny dels nuclis de població, en zones aïllades i a altituds superiors als 2.000 m, cosa que en

complica la gestió. Tot això implica que s'hagi identificat una gran quantitat i complexitat d'impactes ambientals, en total 125 de directes, 83 d'indirectes i 19 de potencials.

Entre aquests impactes ambientals, s'han detectat els clàssics que generen la major part d'activitats i que s'assimilen a oficines (consum d'energia elèctrica, aigua, gas natural, gasoil de calefacció, paper, etc.), d'altres més relacionats amb l'hostaleria i la restauració (generació d'olis de cuina, vidre, plàstic, etc.), els relacionats amb les tasques de manteniment del parc (generació d'envasos buits contaminats i bateries, consum de gasoil, pintures, etc.), i alguns de més específics, com ara l'impacte que els visitants del parc produeixen en l'entorn.

Sens dubte, aquests darrers, els impactes ambientals relacionats amb l'ús públic del PN, són els més importants. Cal tenir en consideració que el PN rep més de mig milió de visitants l'any, i compatibilitzar aquest ús públic amb la conservació dels valors naturals és la principal tasca de la gestió del parc.

Per tots aquests motius, s'han definit impactes ambientals com ara l'abandonament de residus al parc per part dels visitants, l'efecte de l'ús públic en l'erosió dels camins, la pèrdua de vegetació per trepig, la creació de drecceres, l'accés dels visitants amb el transport públic a l'interior del parc, etc.

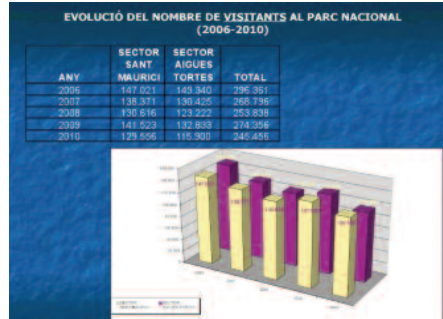
Un dels impactes ambientals que generen més problemes pel que fa a la gestió ambiental és la generació d'aigües residuals dels diferents refugis de muntanya,

aparcaments o campaments de jove-
 tut, tots relacionats amb l'ús públic del
 parc. Les aigües residuals d'aquestes
 instal·lacions no estan connectades a les
 xarxes de clavegueram dels nuclis de
 població, ja que es troben allunyades
 d'aquests nuclis. És per això que en totes
 es fa una depuració *in situ* a través de
 sistemes de depuració (fosses sèpti-
 ques); però els sistemes de tractament
 de l'aigua estan condicionats per la
 manca d'energia elèctrica, la ubicació
 d'algunes de les instal·lacions a més de
 2.000 m d'altitud, el fort règim estacio-
 nal de l'activitat, i les condicions climàti-
 ques tan extremes. I això exigeix un gran
 esforç de control i seguiment.

En cinc anys d'implantació efectiva del
 sistema de gestió ambiental s'ha acon-
 seguit reduir significativament alguns
 consums. Per exemple, a la Casa del Parc
 d'Espot, oberta tots els dies de l'any i on
 hi ha una mitjana de vuit persones tre-
 ballant-hi i s'hi atenen més de trenta mil
 persones l'any, s'ha disminuït un 21% el
 consum d'energia elèctrica i un 26% el
 d'aigua, que inclou el reg de la zona de
 jardí.

La Casa del Parc de Boí ha experimentat un 71% de disminució del consum
 d'energia elèctrica, en gran part a causa del canvi de sistema de calefacció.

On millor es veu la millora és en el càlcul de les emissions de CO₂ que provoca
 l'activitat del parc i que ha disminuït un 25% en cinc anys. Per fer aquest càlcul, es

tenen en compte tots els centres (cases principals, centres d'informació, punts de control, etc.), els vehicles, oficines, garatges i el campament de joventut.

En totes les instal·lacions es disposa, a la vista dels treballadors i del públic, d'informació sobre l'evolució dels consums de recursos naturals del centre on es troben, actualitzada cada dos mesos. Alhora s'està fent molta sensibilització als treballadors perquè col·laborin a reduir aquests consums.

Una altra iniciativa ha estat iniciar un procés de conscienciació dels refugis situats a l'interior del parc, que no són propietat de la GC i la gestió dels quals, per tant, no depèn del PN, perquè millorin les seves pràctiques ambientals. A llarg termini, l'objectiu és implicar-los en el sistema de gestió ambiental del parc.

La impressió és que el públic en general no coneix el que és i implica el certificat EMAS. Sembla que la normativa ISO sona una mica més, però per regla general tampoc no s'arriba a relacionar amb requisits ambientals. En canvi, en l'àmbit de les empreses cada vegada és més coneguda tota la normativa ambiental.

Finalment, hem de dir que la implantació del SGA al PN ens ha servit principalment per sistematitzar i racionalitzar el sistema de treball.

Per exemple, pel que fa a la recollida d'escombraries dins el parc, ara es duu un control més estricte que abasta des del pesatge dels residus recollits fins a la programació per dates i per zones en funció de l'època de l'any i la freqüentació.

D'altra banda, la restauració de camins i àrees degradades per l'ús públic intens es fa a partir de les dades obtingudes del seguiment dels indicadors creats amb aquesta finalitat, i no es fa a l'atzar. Cal destacar la davallada general en els consums d'energia elèctrica i gas natural principalment, i, per consegüent, una notable reducció de la despesa econòmica.

Actualment hi ha quatre parcs de la Xarxa de PN certificats amb la gestió ambiental ISO 14001 i verificació EMAS: el Parc Nacional del Teide (2005), el de Timanfaya (2007), el de l'arxipèlag de Cabrera (2008) i el nostre PNAIESM, el qual també ha obtingut el certificat amb la Q de Qualitat Turística de la GC.

Escaldes-Engordany (Andorra), dissabte 29/10/2011